

Побудовано автором на основі даних [1]

Рис. 1. Динаміка надходжень податку на прибуток до бюджету України в 2007-2011 р.р. та 9 місяців 2012 року.

Своєрідним підтвердженням цього є те, що починаючи з 2014 року в Україні набуває чинності 160 стаття Податкового Кодексу України, відповідно до якої розміри ставки податку на прибуток підприємств нерезидентів встановлюються відповідно 0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків з доходів, в залежності від способів і методів ведення господарської діяльності. Цим же нормативно-правовим актом визначена базова ставка оподаткування прибутку підприємств - національних товаровиробників в розмірі 16% [2]. Така ініціатива за своїм характером є «кроком назустріч» іноземному інвестору, оскільки сприяє максимізації його доходів. Однак, з іншої сторони, зростання податкового навантаження на персональні доходи обмежує платоспроможність внутрішнього попиту, результатом чого є скорочення внутрішнього ринку на товари, у виробництво яких і спрямовуються іноземні інвестиції. Загалом, тенденції щодо переорієнтації фіскального навантаження на сферу особистих доходів є закономірними в практиці оподаткування розвинутих держав, але цьому сприяє високий рівень персональних доходів, який, на жаль, в Україні не відповідає таким розмірам. Саме тому, при формуванні політики фіскального впливу на прибуток підприємств з іноземними інвестиціями необхідні дії, щодо утримання купівельної спроможності і формування стабільності фіскальної політики.

Незважаючи на те, що розмір податкових ставок на прибуток корпорацій в Україні і відповідає європейським стандартам, офіційні дані World Economic Forum водночас визначають податкову систему України одним із основних стримуючих елементів глобального інвестування. Причиною таких тенденцій є непрозорість і нестабільність фіскального законодавства, оскільки середній показник зміни податкового навантаження на виробничу сферу в розвинутих державах був еквівалентним 0,5%, тоді як в Україні цей показник перевищив 3%. До того ж, починаючи з 2013 року, фіскальна політика держави стає безпосередньою компетенцією нового виконавчого органу державної влади, так званого Міністерства податків і зборів. З його формуванням в фінансовій системі України викає потенційний конфлікт інтересів між збором податків і виробленням політики в цій сфері, оскільки за Законом України «Про центральні органи виконавчої влади», в Україні міністерства мають право розробляти політику в профільній сфері [3]. Отож, Міністерство доходів буде займатися не тільки збором податків та мита, а й буде формувати і політику держави в цій сфері. Тобто, якщо буде потрібно збільшити збори з будь-якої сфери бізнесу, це міністерство зможе розробляти нормативні документи, які дозволять це зробити. В таких умовах потенційний іноземний інвестор «зустрічається» з додатковим ризиком фіскальної нестабільності.

Отож, сучасна фіскальна політика України в сфері оподаткування прибутку іноземних підприємств зводиться до банальної процедури маніпулювання ставками, що в свою чергу відзначається низькою ефективністю, оскільки її основна проблема – це умови і сам механізм оподаткування, чим і пояснюється стабільний дефіцит фінансування з боку іноземних інвесторів.

Література

1. Державна Казначейська служба України «Річний звіт виконання Державного бюджету 2011» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=147449>
2. Податковий кодекс України Кодекс N 5471-VI (5471-17) від 06.11.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про центральні органи виконавчої влади N 5067-VI (5067-17) від 05.07.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

Надія МИХАЛЬЧУК

Тернопільський національний економічний університет

ПОДАТКОВИЙ БОРГ ТА ВВП: ПРАГМАТИЗМ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ

Відстеження динаміки ВВП як одного із найважливіших макропоказників можна порівняти із бухгалтерським обліком для підприємства, оскільки він відображає узагальнену картину розвитку господарського життя держави. Відтак ВВП не випадково обрано нами одним із вихідних показників для оцінки податково-боргової безпеки.

Аналіз діяльності органів Державної податкової служби України за 2005-2011 рр. свідчить про проблему виникнення та зростання податкового боргу. Відстежуючи абсолютні обсяги заборгованості та ВВП, відмічаємо відносно них різні тенденції: циклічність – для податкового боргу; тенденцію зростання – для ВВП у до- та посткризовий періоди. Для більш глибокого аналізу варто використовувати не абсолютні виміри, а відстежити динаміку частки боргу у ВВП (рис. 1). Таке порівняння показує реальну динаміку явища, адже на нього впливає ряд чинників, таких як інфляція, донарахування, погашення, переоплати тощо. Однак, якщо частка у ВВП зменшується, то це свідчить про позитивну динаміку погашення.

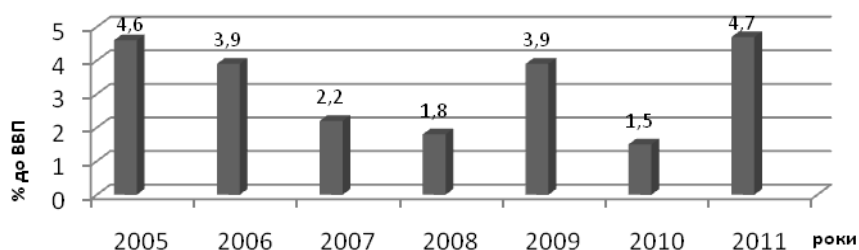

Рис. 1. Динаміка питомої ваги податкового боргу у ВВП в Україні у 2005 – 2011 рр.

Джерело: складено за: [1, 2]

Починаючи з 2004 р. відбувалося зменшення частки боргу у ВВП (з 4,6% у 2004 р. і до 1,8% у 2008 р.). Помітні стрибки (рис. 1) відмічаємо у «посткризовому» 2009 та 2011 р.: спочатку частка збільшилась внаслідок одночасного пришвидшення темпів спаду як податкового боргу, так і ВВП, однак останній спадав стрімкіше; за підсумками минулого року відмічаємо інтенсивніші темпи приросту заборгованості, порівняно із зростанням ВВП (рис. 2). Підсумовуючи зазначимо, що на сьогодні даний показник становить приблизно 4,7% ВВП, тобто перевищує пороговий (безпечний) рівень у 3% [3].

Як правило, кількість податкових правопорушень, пов'язаних як із неповною сплатою податкових зобов'язань, так і з ухиленням від оподаткування, зростає у періоди економічних криз. У несприятливих умовах змінюються економічні інтереси окремих категорій населення, формується коло осіб, зацікавлених у збагаченні за рахунок приховування доходів від оподаткування. Як бачимо з рис. 2, у докризовий період збільшення ВВП, а отже і поживлення економіки, зумовлювало зниження обсягів податкової заборгованості і навпаки – зниження ВВП супроводжується збільшенням боргу. Це доводить існування об'єктивних причин неплатоспроможності платників.

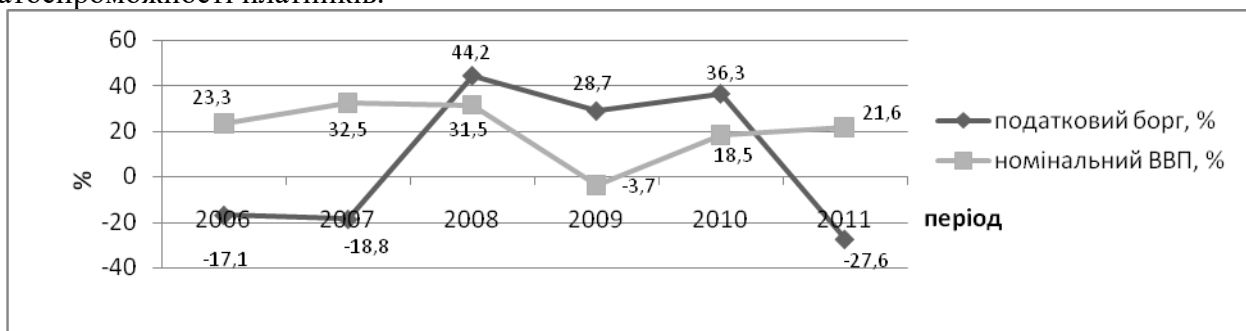

Рис. 2. Співставлення динаміки темпів росту податкового боргу та номінального ВВП в Україні в 2006-2011 рр.

Джерело: складено за: [1, 2]

На основі розрахунків О. М. Тимченко та Ю. В. Сибірянської [4] можна зробити висновок, що податковий борг не перешкоджає зростанню ВВП. Така парадоксальна ситуація виникає через те, що несплачені податки – це доходи платників, які використовуються на інвестиції та споживання, тобто підтримується сукупний попит. Ми в жодному разі не стверджуємо, що податковий борг не чинить негативного впливу на ВВП. Ймовірно, за умови своєчасної і повної сплати податків ВВП зростає би більшими темпами, проте нівелювати своєрідний «інвестиційний» ефект не варто. У якості висновків зазначимо, що якщо ВВП здійснює прямий вплив на рівень податкової заборгованості, то зворотній вплив є опосередкованим. Що стосується кризового та посткризового періоду (2008-2010 рр.), то причини дублювання темпів зростання обох цих показників потребують ґрунтовного опрацювання, однак припускаємо, що під час кризи, в умовах недостатності податкових надходжень, відбувається перекриття дефіциту за рахунок стимулювання переplat зі сторони сумлінних платників податків.

Література

1. *Діяльність податкової служби України за 2005-2010 рр.: [статистичний бюлетень / відп. за вип. В. І. Николайченко]. – К.: ДПА України, 2006-2012рр.*
2. *Інформація про I півріччя 2011 року [Електронний ресурс] / Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>*
3. *Баранецька О. В. Шляхи підвищення ефективності податкового контролю в Україні через використання нових критеріїв відбору платників податків до проведення перевірок / Баранецька О. В., Цвинтарна В. Л. – [Електронна бібліотека]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2010_2/011-015.pdf.*
4. *Тимченко О. М. Податковий борг і показники макроекономічного розвитку України / Тимченко О. М., Сибірянська Ю. В. – [Електронна бібліотека]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/929/1/Tymchenko.pdf>*

Наталія МОЛОЗІНА

ДВНЗ КНУ Криворізький економічний інститут

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ СТРАХОВИХ ТАРИФІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СОЦІАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Обов'язкове соціальне медичне страхування є економічною категорією, яка знаходиться в підпорядкованому зв'язку з категорією фінансів. Ефективна та дієва методика визначення розміру тарифної ставки забезпечує фінансову стійкість страхових операцій та забезпечує ефективне виконання функцій та вирішення задач медичного страхування. Визначення необхідного розміру страхових тарифів із обов'язкового медичного соціального страхування надзвичайно важливе для формування і використання фондів страхування, їх подальшого розподілу і перерозподілу, для здійснення соціального захисту застрахованих на випадок захворювання.

Сьогодні актуальним є розробка методичних підходів для визначення розміру страхових тарифів з обов'язкового соціального медичного страхування і встановлення необхідного обсягу страхового фонду із цього виду страхування.

Медичне страхування є інститутом фінансового та соціального захисту, воно передбачає передачу страховику відповідальності страхувальника та застрахованого за ризиками втрати та погіршення стану здоров'я. Основним інструментом та засобом передачі відповідальності є сплата страхового внеску, в основу якого покладено визначений розмір страхового тарифу для роботодавців та самого застрахованого.

В науковій літературі не існує єдиного визначення страхового тарифу. Так у Загороднього А.Г., страховий тариф – це ставка платежу за страхування з одиниці страхової суми чи об'єкта страхування за певний період [1, с. 91]. Вовчак О.Д. зазначає, що актуарні розрахунки є основою визначення страхових тарифів. Страховий тариф, на її думку визначається як ставка страхового